

თანამედროვე ქართული მედიის ენა და მეტყველების კულტურა

თინათინ ზაქარაშვილი,

სოციალური მეცნიერებების დოქტორი, პროფესორი,

საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტი სეუ

აბსტრაქტი

თანამედროვე მასმედია, როგორც საზოგადოების ინფორმირების მნიშვნელოვანი საშუალება, განსაზღვრავს ადამიანთა ცნობიერებას, აყალიბებს მათ ინტერესებს, განაპირობებს განწყობას. მან განმანათლებლის როლიც წარმატებით შეითვისა დასაბამიდანვე. ამდენად, მედიის ენას განსაკუთრებული როლი აკისრია როგორც მშობლიური _ ქართული ენის გავრცელებაში, ასევე მოსახლეობის წიგნიერების ამაღლებაში. ენა ადამიანის შემეცნებითი საქმიანობის უმთავრეს იარაღად გვევლინება.

მიუხედავად იმისა, რომ არაერთი მაგალითი გვაქვს მედიის მხრიდან ენის მიმართ პატივისცემის გამოვლენისა, თანამედროვე სამაუწყებლო ეთერი ხშირად არ გამოირჩევა სამაგალითო ქართულით, განსაკუთრებით მრავლად ენობრივი და სტილისტური შეცდომები ციფრულ მედიაში გვხვდება. ისიც უნდა გავითვალისწინოთ, რომ ბევრისთვის, განსაკუთრებით ახალგაზრდებისთვის, ელექტრონული მედია ერთადერთი ინფორმაციის წყაროა. მაღალი სოციალური მნიშვნელობის გათვალისწინებით, ჟურნალისტები ფრთხილად უნდა მოეკიდონ ენას.

მასმედიის განვითარება და ტრანსფორმაციის პროცესი გლობალურ ინფორმაციულ სივრცეში არა მხოლოდ ირიბად, არამედ პირდაპირ აისახება, განსაკუთრებით, ინტერნეტ მედიის ენის ფორმირებაზე. ქვეყანაში მიმდინარე სოციალურ-პოლიტიკულმა ცვლილებებმაც მოახდინა გავლენა ენის დეფორმაციის პროცესზე.

სამეცნიერო სტატია ეხება მედიის ენის გავლენას ქართული საზოგადოების მეტყველების კულტურაზე. მასში განიხილება თანამედროვე პუბლიცისტური აზროვნების პრობლემური საკიხები, ყურადღება მახვილდება იმ ენობრივ დამახინჯებებზე, რითაც გამოირჩევიან თანამედროვე ჟურნალისტები.

მედიაპერსონების მეტყველების პრობლემა აქტუალური, კომპლექსური და მასშტაბურია. მათი გამოსვლები უდევს საფუძვლად საზოგადოების კომუნიკაციურ ურთიერთქმედებას, ხელს უწყობს ენობრივ ზემოქმედებას, ეროვნულ თვითმყოფადობას, ადამიანთა ურთიერთგაგებას, სამყაროს აღქმას.

მედია მნიშვნელოვნად ზემოქმედებს ნებისმიერი საზოგადოების ღირებულებით სისტემაზე, მენტალიტეტსა და ენის გამოყენების ნორმებზე. ლიტერატურული ნორმების დარღვევა, რაც შეიმჩნევა თანამედროვე ქართულ მედიაში, უარყოფითად მოქმედებს აუდიტორიასა და მოსაუბრეთა მეტყველების კულტურის დონეზე.

საკვანძო სიტყვები: მასმედია, მედიის ენა, მეტყველების კულტურა, მედია ტექსტები, ენის ნორმა, სატელევიზიო დისკურსი.

შესავალი

მედიას საზოგადოების ინფორმირების გარდა, მისი აღზრდა-განათლება ევალება. ჟურნალისტიკას ჩასახვის დღიდან დაეკისრა საგანმანათლებლო მისია. ის უდიდეს როლს ასრულებს საზოგადოებრივი აზრის ჩამოყალიბებასა და მის წარმართვაში, ადამიანების ცნობიერების, შეხედულებების ფორმირებაში.

მნიშვნელოვნად შეცვალა ადამიანის გარემო ელექტრონული ინფორმაციის ეპოქამ და თანამედროვე მასობრივი კომუნიკაციის საშუალებებმა. მედია სულ უფრო აქტიურად იჭრება ცხოვრების ყველა სფეროში და განსაზღვრავს კიდევ მის ხასიათს. მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები განაპირობებენ ადამიანთა ქცევას, ხედვას, უყალიბებენ მათ გემოვნებას. ამდენად, ჟურნალისტებს განსაკუთრებული პასუხისმგებლობა ეკისრებათ ყოველი შეტყობინების გაშუქებისას, ვინაიდან აუდიტორია თითქოს ისრუტავს მათ მიერ წარმოთქმულ სიტყვებს, წინადადებს, ფრაზებს, ინტონაციასაც კი.

ქართული მეტყველების კულტურის, თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის მართლწერისა და მართლმეტყველების საკითხების, ქართული სალიტერატურო ენის ნორმების კვლევები მუდმივად მიმდინარეობს. არაერთი ქართველი ენათმეცნიერი და ფილოლოგი შეუსწავლია აღნიშნულ თემა და საინტერესო მასალებიც დაგროვდა. შევხვდებით, თუმცა შედარებით ნაკლებად, მეცნიერთა მსჯელობას მედიის სამეტყველო ენის, ენობრივი შეცდომების შესახებ. მაგრამ, თანამედროვე ქართული მედიის ენისა და მეტყველების სპეციფიკის კვლევებს დარგის წარმომადგენლების _ ჟურნალისტების მიერ დაგროვილი ცოდნის და გამოცდილების გათვალისწინებით, ნაკლებად ვიცნობთ. სწორედ ამგვარი კვლევის ცდას წარმოადგენს ეს სტატია და ამ ამოცანების გადაჭრა შეადგენს მის მეცნიერულ სიახლეს.

კვლევის საგანია თანამედროვე სამაუწყებლო და ინტერნეტ მედიის ენა და მეტყველების კულტურა. ნაშრომის მიზანს კი წარმოადგენს ჟურნალისტებისა და მედიაპერსონების მეტყველების კულტურის მდგომარეობის ანალიზი, აუდიტორიის ენობრივ კულტურაზე მედიის ენის გავლენის მასშტაბების განსაზღვრა და ჟურნალისტიკაში არსებული ენობრივი სიტუაციის განხილვა. მიზნის განსახორციელებლად, კონტენტ-ანალიზის მეთოდით და შემთხვევითობის პრინციპით, გაანალიზდება ის ინფორმაცია, რომელიც მასმედიით შუქდება; გამოვლინდება და განისაზღვრება დამკვეთი შეცდომების ხასიათი კონკრეტული ამოცანების გადაჭრის საფუძველზე:

- მკვლევართა მიერ შემუშავებული მეტყველების კულტურის ცნების საფუძველზე, განისაზღვრება თანამედროვე ჟურნალისტების და მედიაპერსონების მეტყველების ძირითადი კრიტერიუმები;
- განიხილება ქართულ ენაში მიმდინარე პროცესების გავლენა ჟურნალისტების მეტყველების კულტურის დონეზე;
- შეისწავლება მედიაში ქართული სალიტერატურო ენის ნორმებიდან გადახრის შემთხვევები და მთავარი მიზეზები;
- ჟურნალისტის მეტყველების კულტურის გაუმჯობესების მიზნით დაისახება რეკომენდაციები.

ამ ამოცანებით არის შეპირობებული ნაშრომის სტრუქტურაც.

1. მედიის გავლენა მეტყველების კულტურაზე

მედიის ენა მნიშვნელოვან როლს ასრულებს როგორც ქართული მეტყველების კულტურის გავრცელებაში, ასევე მოსახლეობის წიგნიერების ამაღლებაში. ერთი მხრივ, მასობრივი კომუნიკაცია ავსებს ენას, მედიაარხებით ვეცნობით მიმდინარე მოვლენებს. თუმცა, მეორე მხრივ, მისი გავლენით იცვლება ენობრივი ნორმები, რაც ამცირებს მეტყველების კულტურის ხარისხს. წლების წინ თუ მეტყველების კულტურის ეტალონად მიიჩნეოდა მედია, დღეს, უმეტესწილად, აბინძურებს და ამახინჯებს ენას.

ენა საკვანძო როლს თამაშობს ამა თუ იმ სოციალური ან რეგიონულ-ეთნიკური ერთობის კუთვნილების განსაზღვრაში. მშობლიური ენის ღირებულების გრძნობა იმ ადგილის გააზრების ფუნდამენტური შემადგენელია, რომელიც ადამიანს უკავია საზოგადოებაში. ენა შეიძლება იყოს ინდივიდისა ან ჯგუფისთვის ის ფასეული რესურსი, რომელსაც გაფრთხილება და შენახვა სჭირდება და რაც ამ ენის მიმართ დამოკიდებულებაში აისახება.¹

ბეჭდურ გამოცემებსა და ქსელურ მედიაში არც თუ იშვიათად გვხვდება შეცდომები, სატელევიზიო ეკრანიდანაც ნაკლებად ისმის სამაგალითო ქართული. ახალგაზრდების დამოკიდებულების გათვალისწინებით, ტელევიზია, განსაკუთრებით კი, ინტერნეტი, ერთადერთი წყარო და "სინათლეა" ინფორმაციის სამყაროში. ამდენად, მედია ფრთხილად უნდა მოეკიდოს ქართულ ენას.

მნიშვნელოვანია, რომ ჟურნალისტებმა არა მხოლოდ ადეკვატურად გააშუქონ მიმდინარე მოვლენები და პროცესები, არამედ ყურადღება მიაქციონ გამოხატვის, ასახვის ფორმებს და იმას, თუ რამდენად გამართულად წერენ და მეტყველებენ ტელე-რადიო ეთერსა თუ ქსელურ მედიაში, ვინაიდან დღეს სწორედ ისინი განაპირობებენ თანამედროვე აუდიტორიის მეტყველების კულტურას.

ჟურნალისტების მეტყველების პრობლემა აქტუალურია არაერთი მიზეზის გამო. სწორედ მათი გამოსვლები უწყობს ხელს ენობრივ ზემოქმედებას, ძირითადი საკომუნიკაციო საშუალება ხომ მშობლიური ენაა. მედია საშუალებებთან ურთიერთობა თითოეულ ადამიანზე ახდენს გავლენას ყველა იმ მიმართულებით, რასაც მედიაგადაცემათა არამხოლოდ შინაარსი მოიცავს. ეს გარემოება ბუნებრივად აყენებს დღის წესრიგში მასობრივი ინფორმაციის საშუალებათა მუშაკების ენისა და სტილის საზოგადოების ცნობიერებაზე ზეგავლენის განხილვის საჭიროებას.

თანამედროვე ქართული მედიის განვითარებას, მედიაარხების ზრდის ტემპსა და ხასიათს, ქვეყანაში მიმდინარე დემოკრატიული, არსებული პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური პროცესები განაპირობებს. ყოველივე მასმედიის, განსაკუთრებით, ელექტრონული მედიის ენაზეც აისახება, ვინაიდან ახალი გამოწვევები პირდაპირ ზემოქმედებენ სამეტყველო ენის სიწმინდეზე.

2. თანამედროვე მედიის ენა

მედიის ენობრივ სახეცვლილებას ობიექტური მიზეზებიც განაპირობებს – ჩვენი ენა ჩვენივე ყოფა-ცხოვრების ანარეკლია. ასევე, 21-ე საუკუნეში, ენის უცხო სიტყვებითა და ჟარგონიზმებით დაბინძურების საფრთხე არსებობს და ოქროს შუაღედის პოვნაა საჭირო, რომელიც თანამედროვე ენასაც გაამდიდრებს ნეოლოგიზმებითა თუ უცხო სიტყვებით და ქართული ენის სიმდიდრესა და მრავალფეროვნებასაც შეინარჩუნებს.

¹ კ. გაბუნია, „ენობრივი სიტუაცია თანამედროვე საქართველოში“, საერთაშორისო ჟურნალი მულტილინგვური განათლებისთვის, 2014, # 3, გვ. 46.

ქართველი ჟურნალისტებისთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი პროფესიული კომპეტენცია ქართული ენის ცოდნაა – საკუთარი მოსაზრების სწორად, მკაფიოდ, გამართულად გამოხატვის უნარი, მეტყველების სტანდარტების დაცვა, მისი რესურსების გამოყენებით.

ადამიანისთვის ენა არა მხოლოდ სამოქალაქო და პროფესიული კომუნიკაციის საშუალებაა, არამედ ის საინფორმაციო სივრცე, კულტურული გარემო, რომელიც ეროვნულ თვითმყოფადობას წარმოშობს და აძლიერებს. სწორედ ამიტომ, ნებისმიერი მედიაპერსონა, ჟურნალისტი, რეპორტიორი გარკვეულ მოთხოვნებს უნდა ითვალისწინებდეს – გამართული მეტყველებითა და ენობრივი ნორმების დაცვით, სამაგალითო უნდა იყოს აუდიტორიისათვის.

კვლევამ გვიჩვენა, რომ ჟურნალისტები უხეზად არღვევენ მეტყველების ნორმებს. ერთი მხრივ, ეს სატელევიზიო არხების სარედაქციო და მეტყველების პოლიტიკის შედეგია – წამყვანებსა და რეპორტიორებს სწრაფად კითხვა/საუბარი მოთხოვებათ; მეორე მხრივ, საუბრის ფორმით ინფორმაციის გადაცემის ზოგადი ტენდენციის დაწესება, დიქციის, სიტყვათა, წინადადებათა დამახინჯებას იწვევს.

ქართულ მედიასივრცეში ხშირად ვხვდებით ენობრივად და სტილისტურად გაუმართავ ტექსტებს, ასევე, უცხო სიტყვებს, რომელთა გაგება უჭირს საზოგადოების უმეტეს ნაწილს. ბოლო ათწლეულის მედიის ენის მახასიათებელია უცხო ენებიდან, რა თქმა უნდა, ინგლისურიდან, უფრო სწორედ, ამერიკული ინგლისურიდან, ნასესხები სიტყვების სიმრავლე. თუმცა, ამბობენ, რომ ენა თავად ცხრილავს ზედმეტს და მხოლოდ საჭიროს ტოვებს.

ქართული ენის ისტორიაში უცხო სიტყვების შემომატების არაერთი პერიოდი გვახსოვს. ყოველდღიურ ცხოვრებაში სხვადასხვა მოვლენები, ამბები ხდება და მასთან ერთად ახალი სიტყვები, ტერმინები შემოდის ლექსიკაში. დღეს არავინ უარყოფს „მარკეტინგს“, „დილერს“, „ბროკერს“, „კომპიუტერს“. ტექნიკურ პროგრესთან ერთად არაერთი სიტყვა ვრცელდება მსოფლიოში და სხვადასხვა ენაში მკვიდრდება. თუმცა, ეს იმ შემთხვევაში, თუ მათი ანალოგი არ მოიძებნება ენაში.

ტელე– თუ ინტერნეტ მედიით არც თუ იშვიათად გვესმის სიტყვები: „უიქენდი“ (შაბათ–კვირა), „რეალიზაცია“ (გასაღება, გაყიდვა), „ინსპირაცია“ (შთაგონება), „მონიტორინგი“ (შემოწმება, შესწავლა); „ფემენვიკი“ (მოდის კვირეული), „კრეატიული“ (შემოქმედებითი), „დედლაინი“ (ბოლო ვადა), „მესიჯი“ (შეტყობინება), რომელთა შესატყვისი ქართულ ენაში არსებობს.

გარდა ბარბარიზმებისა², ქართული მედია გრამატიკულად გაუმართავი ენითაც გვესაუბრება. აუდიტორია, ხშირად უნებლიედაც კი, ბამავს მას. მაყურებლის ყური ისე ეჩვევა ჟურნალისტების მიერ დაშვებულ ენობრივ შეცდომებს, რომ ზოგჯერ შეუმჩნეველიც კი ხდება არაერთი შეცდომა მისთვის.

ქართულ სამაუწყებლო და ქსელურ მედიაში ხშირად გვხვდება -დმი თანდებულებანი შესიტყვებები: მაგალითად, სამშობლოსადმი სიყვარული, მოხუცისადმი პატივისცემა, მომავლისადმი რწმენა. რა თქმა უნდა, ეს შესიტყვებები გამოიყენება უთანდებულოდ, ნათესაობითი ბრუნვის ფორმით:

მცდარია: სამშობლოსადმი სიყვარული³

² ბარბარიზმების ლექსიკონი, ხელმისაწვდომია აქ: <https://barbarisms.ge/whatis/> [უ. გ. 26.03.2021].

³ „ქართული კვირა“, 2020, 14 იანვარი, ხელმისაწვდომია აქ: ინტერნეტ წყარო <http://kartuli.kvira.ge/2020/01/14/%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%A0%E1%83%94-%E1%83%A0%E1%83%90-%E1%83%97%E1%83%A3-%E1%83%97%E1%83%A5%E1%83%95%E1%83%94%E1%83%9C%E1%83%98-%E1%83%AA%E1%83%90-%E1%83%A9%E1%83%95%E1%83%94%E1%83%9C/> [უ. გ. 26.03.2021].

სწორია: სამშობლოს სიყვარული;
მცდარია: მოხუცისადმი პატივისცემა⁴
სწორია: მოხუცის პატივისცემა);
მცდარია: მომავლისადმი რწმენა⁵
სწორია: მომავლის რწმენა.

განვიხილავთ ყველაზე გავრცელებულ შეცდომებს, რომლებიც ქართველ ჟურნალისტებს მოსდით. ხარვეზებს „სწორია /მცდარია“–ს ფორმატში წარმოვადგენთ:

მცდარია: დღესვე ასევე ცნობილი გახდა⁶
სწორია: დღეს ისიც გახდა ცნობილი;
მცდარია: განახლებული პარკით ისარგებლონ მოსახლეობამაც⁷
სწორია: განახლებული პარკით ისარგებლოს მოსახლეობამაც;
მცდარია: სხვადასხვა ასაკის მქონე ბავშვებისთვის⁸
სწორია: სხვადასხვა ასაკის ბავშვებისთვის;
მცდარია: მოხდეს რეაბილიტაცია⁹
სწორია: აღადგინონ;
მცდარია: განმარტება გააკეთოს¹⁰
სწორია: განმარტოს;
მცდარია: შეცდომაში ნამდვილად არ შესულა¹¹
სწორია: ნამდვილად არ შემცდარა;
მცდარია: უკონტროლო რეალიზაციის¹²
სწორია: უკონტროლო გაყიდვების;
მცდარია: ფასდაკლება ვრცელდება¹³
სწორია: გაიაფდება;
მცდარია: არიან მედიკამენტებით მოსარგებლე¹⁴
სწორია: სარგებლობენ მედიკამენტებით / იღებენ მედიკამენტებს;
მცდარია: სანამ შეთანხმება არ მოხდება¹⁵
სწორია: სანამ არ შეთანხმდებიან;

⁴ „პს ნიუს.ჯე“, 2013, 17 დეკემბერი, ხელმისაწვდომია აქ: http://psnews.ge/index.php?m=68&news_id=55176 [უ. გ. 26.03.2021].

⁵ „ნიუ პოსტი“, 2016, 07 სექტემბერი, ხელმისაწვდომია აქ: <https://www.newposts.ge/?newsid=118329> [უ. გ. 26.03.2021].

⁶ „ნეტგაზეთი“, 2021, 24 თებერვალი, ხელმისაწვდომია აქ: <https://netgazeti.ge/news/522028/> [უ. გ. 26.03.2021];

⁷ ტ/კ „იმედი“, 2020, 20 მაისი, ხელმისაწვდომია აქ: https://www.youtube.com/watch?v=_DqwFPa0UUI [უ. გ. 26.03.2021].

⁸ ტ/კ „იმედი“, ქრონიკე 20.00, 2020, 20 მაისი, ხელმისაწვდომია აქ: https://www.youtube.com/watch?v=_DqwFPa0UUI [უ. გ. 26.03.2021].

⁹ ტ/კ „პირველი არხი“, 2021, 11 იანვარი, ხელმისაწვდომია აქ: <https://1tv.ge/live/rogor-mokhdeba-krizisshi-myofi-bankis-reabilitacia-live/> [უ. გ. 26.03.2021].

¹⁰ ტ/კ „პირველი არხი“, 2020, 15 იანვარი, ხელმისაწვდომია აქ: <https://1tv.ge/news/iago-khvichia-kargi-iqneba-grigol-vashadzem-meti-ganmarteba-gaaketos-ki-shegidzlia-daimshvido-tavi-rom-ar-miighe-monawileoba-raghacashirasac-ar-etankhmebodi-amavdroulad-tanamebrdzolebs-unda/> [უ. გ. 26.03.2021].

¹¹ „დრონი.ჯე“, 2017, 21 მარტი, ხელმისაწვდომია აქ: <https://droni.ge/?m=9&AID=32502&AdvSpaces=> [უ. გ. 26.03.2021].

¹² ტ/კ „პირველი არხი“, 2018, 14 მარტი, ხელმისაწვდომია აქ: <https://www.youtube.com/watch?v=9mD6tEHNBDw> [უ. გ. 26.03.2021].

¹³ TV4.ge, 2018, 31 აგვისტო, 0:31, ხელმისაწვდომია აქ: https://www.youtube.com/watch?v=127_CcIfoFQ [უ. გ. 26.03.2021].

¹⁴ TV4.ge, 2018, 31 აგვისტო, 0:59, ხელმისაწვდომია აქ: https://www.youtube.com/watch?v=127_CcIfoFQ [უ. გ. 26.03.2021].

¹⁵ ტ/კ „მთავარი არხი“, „მთავარი 11“, 2021, 15 მარტი, ხელმისაწვდომია აქ: <https://www.facebook.com/watch/?v=1310032056035295> [უ. გ. 26.03.2021].

მცდარია: საუბრის მანერა ხდოდა მას ძალიან გამორჩეულს¹⁶

სწორია: საუბრის მანერა გამოარჩევდა მას;

მცდარია: რაოდენობის მატება არ არის გამორიცხული¹⁷

სწორია: არ არის გამორიცხული, რომ რაოდენობა მოიმატებს;

მცდარია: აგრესიულობით არიან გამორჩეულნი¹⁸

სწორია: აგრესიულები არიან / აგრესიულად იქცევიან;

მცდარია: არიან მოსულნი¹⁹

სწორია: მოვიდნენ ;

მცდარია: აზრი იქნა გაჟღერებული²⁰

სწორია: აზრი გამოითქვა;

მცდარია: აი ესეთი განცხადება გააკეთა²¹

სწორია: აი ასე განაცხადა;

მცდარია: ის 74 წლის შეიქმნა²²

სწორია: ის 74 წლის გახდა;

მცდარია: უახლოეს პერიოდში მოხდება მზიურის პარკის სარეაბილიტაციო სამუშაოების დასრულება²³

სწორია: უახლოეს პერიოდში დასრულდება მზიურის პარკის აღდგენა;

მცდარია: მივყვართ ამ პარკებამდე²⁴

სწორია: მივყავართ პარკამდე;

მცდარია: საიდან უნდა მოხდეს ავტობუსების გასვლა²⁵

სწორია: საიდან გავლენ ავტობუსები;

მცდარია: მაყურებელი რომ არ შევიყვანოთ შეცდომაში²⁶

სწორია: მაყურებელი რომ არ შეცდეს;

მცდარია: გაყიდვები შემცირდა²⁷

სწორია: გაყიდვა შემცირდა;

¹⁶ ჟურნალი „ტორმეტი“, 2018, 26 ოქტომბერი, ხელმისაწვდომია აქ: <https://tormeti.com/2018/10/26/12-%E1%83%9F%E1%83%A3%E1%83%A0%E1%83%9C%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%98%E1%83%A1%E1%83%A2%E1%83%98-%E2%95%91-%E1%83%9C%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%A3%E1%83%99%E1%83%90-%E1%83%9F%E1%83%9D%E1%83%A0%E1%83%9F/> [უ. გ. 26.03.2021].

¹⁷ ტ/კ „პოსტივი“, 2020, ნოემბერი, 5:50, ხელმისაწვდომია აქ: <https://postv.media/gadacema-top/2192/aqciaze-gaisroles-khmauriani-aqciebis-seria-grdzeldeba> [უ. გ. 26.03.2021].

¹⁸ ტ/კ „პოსტივი“, „საინფორმაციო გამოშვება 19.00“, 2020, 9 ნოემბერი, ხელმისაწვდომია აქ: https://www.facebook.com/watch/live/?v=3796801237019686&ref=watch_permalink [უ. გ. 26.03.2021].

¹⁹ ტ/კ „მთავარი არხი“, „მთავარი 9“, 2020, 9 ნოემბერი, ხელმისაწვდომია აქ: <https://www.facebook.com/watch/?v=5471885752822384> [უ. გ. 26.03.2021].

²⁰ გ. შაქარაშვილი, „ფორბსი“, 2020, 2 აპრილი, ხელმისაწვდომია აქ: <https://forbes.ge/blogs/34025-autosave-v1/> [უ. გ. 26.03.2021].

²¹ ტ/კ „იმედი“, „იმედის დილა“, 2020, 21 მაისი, ხელმისაწვდომია აქ: https://www.facebook.com/watch/live/?v=544684303087164&ref=watch_permalink [უ. გ. 26.03.2021].

²² ტ/კ „იმედი“, „იმედის დილა“, 2020, 21 მაისი, 01:22, ხელმისაწვდომია აქ: https://www.facebook.com/watch/live/?v=544684303087164&ref=watch_permalink [უ. გ. 26.03.2021].

²³ ტ/კ „იმედი“, „ქრონიკა“ 2020, 20 მაისი, ხელმისაწვდომია აქ: <https://www.facebook.com/tvmedi/videos/616909285576317> [უ. გ. 26.03.2021].

²⁴ ტ/კ „იმედი“, „ქრონიკა“ 2020, 20 მაისი, 19:14, ხელმისაწვდომია აქ: <https://www.facebook.com/tvmedi/videos/616909285576317> [უ. გ. 26.03.2021].

²⁵ „ნეტგაზეტი“, 2020, 20 მაისი, ხელმისაწვდომია აქ: <https://netgazeti.ge/news/453812/> [უ. გ. 26.03.2021].

²⁶ „ჰუმანრაიტს.ჯე“, 2011, 14 ნოემბერი, ხელმისაწვდომია აქ: <http://www.humanrights.ge/index.php?a=main&pid=14105&lang=geo> [უ. გ. 26.03.2021].

²⁷ „ბიეჭი“, 2019, 12 თებერვალი, ხელმისაწვდომია აქ: <https://www.facebook.com/watch/?v=437418567002699> [უ. გ. 26.03.2021].

მცდარია: ხშირ შემთხვევაში²⁸

სწორია: ხშირად;

მცდარია: ესეთი ადამიანები²⁹

სწორია: ასეთი ადამიანები;

მცდარია: ეგეთი ადამიანები³⁰

სწორია: ისეთი ადამიანები;

მცდარია: ჰაერის ტემპერატურა გათბება³¹

სწორია: ჰაერი გათბება;

მცდარია: აღმოუჩინა დახმარება³²

სწორია: დაეხმარა;

მცდარია: რაც შესაძლებლობა ჰქონდა³³

სწორია: როგორაც შეეძლო;

მცდარია: დახმარების მიღებამდე³⁴

სწორია: დახმარებამდე;

მცდარია: ფილმი, სადაც³⁵

სწორია: ფილმი, რომელშიც.

ფონეტიკურ ცვლილებებს რაც შეეხება, ტელერადიო ეკრანიდან სულ უფრო სწრაფი ტემპით გვესაუბრებიან ჟურნალისტები, ხშირია ხმოვანთა რედუქციის, ანუ ბგერის და მარცვლის დასუსტების, ან მისი სრული „დაკარგვის“ შემთხვევები. მახინჯდება ქართული ბუნებრივი მეტყველების ინტონაცია, ბუნებრივი ენობრივი მოდელები.^{36,37} შეცდომები მოსდით ჟურნალისტებს თხრობით წინადადებებში ინტონაციის ნორმების გაუთვალისწინებლობით, ფრაზების არამართებული დაყოფით, მნიშვნელობების დამახინჯებით, ფრაზებს შორის პაუზების არარსებობის გამო.

ისიც გასათვალისწინებელია, რომ რეპორტიორებს მუდმივად უწევთ ოპერატიულად და ინფორმაციის სიუხვის პირობებში მუშაობა, თუმცა, აუცილებლად უნდა მოხდეს მათ მეტყველებაში შეცდომების გამოსწორების გზების ძიება.

²⁸ „კომერსანტი“, 2019, 20 სექტემბერი, ხელმისაწვდომია აქ: <https://kommersant.ge/ge/post/xshir-shemtxvevashi-sadjaro-moxele-dge-da-game-mushaobs-romelsac-xelfasi-500-700-lari-aqvs-akaki-zoidze> [უ. გ. 29.03.2021].

²⁹ „ფაქტები.ჯე“, 2019, 15 მარტი, ხელმისაწვდომია აქ: <https://paqtbi.ge/%E1%83%90%E1%83%98-%E1%83%94%E1%83%A1%E1%83%94%E1%83%97%E1%83%98-%E1%83%90%E1%83%93%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%98%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98-%E1%83%A6%E1%83%A3%E1%83%9E%E1%83%90/> [უ. გ. 29.03.2021].

³⁰ „ალია“, 2019, 9 დეკემბერი, ხელმისაწვდომია აქ: <https://www.facebook.com/alianeews.Ge/posts/1572121342950687> [უ. გ. 29.03.2021].

³¹ „იმედი“, 2020, 29 ოქტომბერი, ხელმისაწვდომია აქ: https://imednews.ge/ge/sazogadoeba/169700/rogori-amindia-mosalodneli-dges-saqartveloshi?fbclid=IwAR2DqtSCoyd9OFmQrV3yqpySxoyQWKq-A2qY3rPh_0kMueloaKfpmE2qQl8 [უ. გ. 29.03.2021].

³² ტ/კ „რუსთავი 2“, 2021, 28 მარტი, 01:47, ხელმისაწვდომია აქ: <https://www.facebook.com/rustavi2/videos/886427972140296> [უ. გ. 28.03.2021].

³³ ტ/კ „რუსთავი 2“, 2021, 28 მარტი, 01:43, ხელმისაწვდომია აქ: <https://www.facebook.com/rustavi2/videos/886427972140296> [უ. გ. 28.03.2021].

³⁴ ტ/კ „რუსთავი 2“, 2021, 28 მარტი, 03:53, ხელმისაწვდომია აქ: <https://www.facebook.com/rustavi2/videos/886427972140296> [უ. გ. 28.03.2021].

³⁵ „2020 ნიუსი“, 2021, 29 მარტი, ხელმისაწვდომია აქ: <https://2020news.ge/index.php/%E1%83%A1%E1%83%98%E1%83%90%E1%83%AE%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98/item/26355-20> [უ. გ. 29.03.2021].

³⁶ „სპორტის საათი“, 2020, 7 ოქტომბერი, ხელმისაწვდომია აქ: <https://www.facebook.com/sportrustavi2/videos/257600352504916> [უ. გ. 26.03.2021].

³⁷ „რუსთავი 2“, დილა მშვიდობისა საქართველო, 2021, 26 თებერვალი, ხელმისაწვდომია აქ: <https://www.facebook.com/rustavi2/videos/793072984617175/> [უ. გ. 26.03.2021].

ადვილი არ იქნება იდეალური მედიამეტყველების ჩამოყალიბება, მაგრამ სპეციალისტებმა, პედაგოგებმა და, რაც მთავარია, ჟურნალისტებმა ერთსულოვნად უნდა გავათვითცნობიეროთ, რომ მომავალში ამ პროფესიის ღირსების შესანარჩუნებლად აუცილებლობელია აღნიშნული პრობლემის შესაბამისი ღონისძიებების დასახვა და განხორციელება. თანამედროვე მედიის სამეტყველო ენის დასახვეწად, შესაძლებელია კონსულტანტ-სპეციალისტების მეტი ინტენსივობით ჩართვა ჟურნალისტთა გადამზადების პროცესში და სამეტყველო ოსტატობაში მათი დახელოვნება. არანაკლებ მნიშვნელოვანია ლინგვისტური ცოდნის პოპულარიზაცია ბეჭდურ და ელექტრონულ მედიაში.

დასკვნა

მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები ქმნიან განსაკუთრებულ აუდიოვიზუალურ სამყაროს, რომლის გავლენის ქვეშ ნებისმიერი ადამიანი მისდა უნებურად ექცევა. ამდენად, სერიოზულად დგება საზოგადოების წინაშე მედიის პასუხისმგებლობის საკითხი.

სამწუხაროდ, ჟურნალისტების მიერ დაშვებულ ენობრივ შეცდომებს თითქოს ვერც კი ვამჩნევთ, ყურის ეჩვევა მათ. ამიტომაც არის მნიშვნელოვანი ამ პრობლემაზე ყურადღების გამახვილება, ვინაიდან, სიტყვათა არასწორი ფორმები და მცდარი შესიტყვებები მკვიდრდება ყოველდღიურ მეტყველებაში.

კვლევამ გვიჩვენა, რომ ქართულ მედიასივრცეში ხშირად გვხვდება ენობრივად და სტილისტურად გაუმართავი ტექსტები. მასობრივად მკვიდრდება ტელეჟურნალისტთა მეტყველებაში „ნასესხები სიტყვები“. გარდა ბარბარიზმებისა, ქართულ სამაუწყებლო და ქსელურ მედიაში არცთუ იშვიათად გაიგონებთ/წაიკითხავთ –დმი თანდებულიან შესიტყვებებს.

ფონეტიკურ ცვლილებებს რაც შეეხება, ტელერადიო ეკრანიდან სულ უფრო სწრაფი ტემპით მოსაუბრე ჟურნალისტების მეტყველებაში ვხვდებით ბგერის და მარცვლის დასუსტების, ან მისი სრული „დაკარგვის“ შემთხვევებს.

იცვლება ქართული ბუნებრივი მეტყველების ინტონაცია, ბუნებრივი ენობრივი მოდელები. ინტონაციის ნორმების გაუთვალისწინებლობით, ფრაზების არამართებული დაყოფით, ფრაზებს შორის პაუზების არარსებობის გამო ჟურნალისტებს შეცდომები მოსდით თხრობით წინადადებებში.

მეტყველების კულტურის დასახვეწად შესაძლებელია ჟურნალისტთა გადამზადების პროცესში კონსულტანტ-სპეციალისტების მეტი ინტენსივობით ჩართვა და მათი სამეტყველო ოსტატობაში დახელოვნება. საჭიროა, ასევე, ლინგვისტური ცოდნის პოპულარიზაცია ელექტრონულ და ბეჭდურ მედიაში.

პრობლემის მოგვარება სისტემურ მიდგომას მოითხოვს. მნიშვნელოვანია სახელმწიფოს მხრიდანაც გატარდეს მიზანმიმართული პოლიტიკა ენის დაცვისა და განვითარებისთვის.

დასკვნის სახით აღვნიშნავთ, რომ კვლევის მიზანი არ ყოფილა მედიაში არსებული ყველა სახის ენობრივი შეცდომისა თუ ხარვეზის გამოკვლევა და შეფასება ლინგვისტის პოზიციიდან. შევეცადეთ ჟურნალისტის თვალთ დანახული ის ზოგადი სურათი გვეჩვენებინა, რომელიც ქართულ მედიაში არსებულ ენობრივ სიტუაციას და ტენდენციებს წარმოაჩინეს და განგვესაზღვრა პრობლემის გამოსწორების რეკომენდაციები.

ბიბლიოგრაფია:

1. კახა გაბუნია, „ენობრივი სიტუაცია თანამედროვე საქართველოში“, საერთაშორისო ჟურნალი მულტილინგვური განათლებისთვის, 2014; http://www.multilinguaeducation.org/storage/uploads/articles_contents/141215024122.pdf [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
2. ბარბარიზმების ლექსიკონი. <https://barbarisms.ge/whatis/> [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
3. „ქართული კვირა“, 2020, 14 იანვარი, [ინტერნეტ რესურსი](https://www.kvira.ge/) [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
4. „პს ნიუს.ჯე“, 2013, 17 დეკემბერი. http://psnews.ge/index.php?m=68&news_id=55176 [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
5. „ნიუ პოსტი“, 2016, 07 სექტემბერი. <https://www.newposts.ge/?newsid=118329> [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
6. „ნეტგაზეთი“, 2021, 24 თებერვალი, <https://netgazeti.ge/news/522028/> [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
7. ტ/კ „იმედი“, 2020, 20 მაისი. https://www.youtube.com/watch?v=_DqwFPa0UUI [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
8. ტ/კ „იმედი“, ქრონიკე 20.00, 2020, 20 მაისი, https://www.youtube.com/watch?v=_DqwFPa0UUI [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
9. ტ/კ „პირველი არხი“, 2021, 11 იანვარი. <https://1tv.ge/live/rogor-mokhdeba-krizisshi-myofibankis-reabilitacia-live/> [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
10. ტ/კ „პირველი არხი“, 2020, 15 იანვარი. [ინტერნეტ რესურსი](https://www.1tv.ge/) [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
11. „დრონი.ჯე“, 2017, 21 მარტი. <https://droni.ge/?m=9&AID=32502&AdvSpaces=> [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
12. ტ/კ „პირველი არხი“, 2018, 14 მარტი. <https://www.youtube.com/watch?v=9mD6tEHNBDw> [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
13. TV4.ge, 2018, 31 აგვისტო, 0:31. https://www.youtube.com/watch?v=127_CcIfoFQ [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
14. TV4.ge, 2018, 31 აგვისტო, 0:59. https://www.youtube.com/watch?v=127_CcIfoFQ [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
15. ტ/კ „მთავარი არხი“, „მთავარი 11“, 2021, 15 მარტი. <https://www.facebook.com/watch/?v=1310032056035295> [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
16. ჟურნალი „თორმეტი“, 2018, 26 ოქტომბერი. [ინტერნეტ წყარო](https://www.thormenti.ge/) [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
17. ტ/კ „პოსტივი“, 2020, ნოემბერი, 5:50. <https://postv.media/gadacema-top/2192/aqciaze-gaisroles-khmauriani-aqciebis-seria-grdzeldeba> [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
18. ტ/კ „პოსტივი“, „საინფორმაციო გამოშვება 19.00“, 2020, 9 ნოემბერი; https://www.facebook.com/watch/live/?v=3796801237019686&ref=watch_permalink [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];

19. ტ/კ „მთავარი არხი“ , „მთავარი 9“, 2020, 9 ნოემბერი. <https://www.facebook.com/watch/?v=5471885752822384> [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
20. გ.შაქარაშვილი, „ფორბსი“, 2020, 2 აპრილი. <https://forbes.ge/blogs/34025-autosave-v1/> [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
21. ტ/კ „იმედი“, „იმედის დილა“, 2020, 21 მაისი. https://www.facebook.com/watch/live/?v=544684303087164&ref=watch_permalink [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
22. ტ/კ „იმედი“, „იმედის დილა“, 2020,21 მაისი, 01:22. https://www.facebook.com/watch/live/?v=544684303087164&ref=watch_permalink [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
23. ტ/კ „იმედი“ „ქრონიკა“ 2020, 20 მაისი. <https://www.facebook.com/tvmedi/videos/616909285576317> [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
24. ტ/კ „იმედი“ „ქრონიკა“ 2020, 20 მაისი, 19:14. <https://www.facebook.com/tvmedi/videos/616909285576317> [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
25. „ნეტგაზეთი“, 2020, 20 მაისი. <https://netgazeti.ge/news/453812/> [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
26. „ჰუმანრაიზსჯე“, 2011, 14 ნოემბერი, <http://www.humanrights.ge/index.php?a=main&pid=14105&lang=geo> [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
27. „ბიემჯი“, 2019, 12 თებერვალი. <https://www.facebook.com/watch/?v=437418567002699>[უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
28. „კომერსანტი“, 2019, 20 სექტემბერი. <https://commerzant.ge/ge/post/xshir-shemtxvevashisadjaro-moxele-dge-da-game-mushaobs-romelsac-xelfasi-500-700-lari-aqvs-akaki-zoidze> [უკანასკნელად გადამოწმდა 29.03.2021];
29. „ფაქტები.ჯე“, 2019, 15 მარტი. [ინტერნეტ წყარო](#) [უკანასკნელად გადამოწმდა 29.03.2021];
30. „ალია“, 2019, 9 დეკემბერი. <https://www.facebook.com/alienews.Ge/posts/1572121342950687> [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
31. „იმედი“, 2020, 29 ოქტომბერი. https://imedinews.ge/ge/sazogadoeba/169700/rogori-amindiamosalodneli-dges-saqartveloshi?fbclid=IwAR2DqtSCoyd9OFmQrV3yqpySxoyQWKq-A2qY3rPh_0kMueIoaKfpmE2qQl8 [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
32. ტ/კ „რუსთავი 2“, 2021, 28 მარტი, 01:47. <https://www.facebook.com/rustavi2/videos/886427972140296> [უკანასკნელად გადამოწმდა 28.03.2021];
33. ტ/კ „რუსთავი 2“, 2021, 28 მარტი, 01:43. <https://www.facebook.com/rustavi2/videos/886427972140296> [უკანასკნელად გადამოწმდა 28.03.2021];
34. ტ/კ „რუსთავი 2“, 2021, 28 მარტი, 03:53. <https://www.facebook.com/rustavi2/videos/886427972140296> [უკანასკნელად გადამოწმდა 28.03.2021];
35. „2020 ნიუსი“, 2021, 29 მარტი. [ინტერნეტრესურსი](#) [უკანასკნელად გადამოწმდა 29.03.2021];
36. „სპორტის საათი“,2020, 7 ოქტომბერი. <https://www.facebook.com/sportrustavi2/videos/257600352504916> [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];

37. „რუსთავი 2“ , დილა მშვიდობისა საქართველო, 2021, 26 თებერვალი.
[https://www.facebook.com / rustavi2/videos/793072984617175/](https://www.facebook.com/rustavi2/videos/793072984617175/) [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
38. ავთანდილ არაბული, ქართული მეტყველების კულტურა, თბ., 2008;
39. შუქია აფრიდონიძე , „ჩვენი ენა ქართული“, თბ., 2002;
40. ქეთევან გიორგობიანი, მანანა დათუკიშვილი, ქართული მეტყველების კულტურის საკითხები, თბ., 2008;
41. ცოტნე კიკვიძე, თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის მართლწერისა და მართლმეტყველების საკითხები, „ტექნიკური უნივერსიტეტი“, თბ., 2000;
42. რუსუდან სალინაძე, „თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმები – პრობლემები და მათი გადაჭრის გზები“, http://dl.sangu.edu.ge/pdf/qapvols/qap_v2_14.pdf [უკანასკნელად გადამოწმდა 26.03.2021];
43. აკაკი შანიძე, სალიტერატურო ქართულის საჭირობო საკითხები, „განათლება“, თბილისი, 1979.